

ΔΑΦΝΗ ΣΟΥΜΑΝ

Οι άνθρωποι είναι έτοιμοι να κάνουν πράγματα για την επαναπροσέγγιση

Όταν μιλάω με τους ανθρώπους, ένα θέμα είναι κοινό: η απώλεια

Συνέντευξη στη
Μαρία Φράγκου

Είστε μία κοσμοπολίτισσα. Γεννηθήκατε και μεγαλώσατε στην Κωνσταντινούπολη, ζήσατε στις ΗΠΑ, ταξιδέψατε, κατοικήσατε στην Ελλάδα. Τι είναι για σας η κάθε μια από τις χώρες αυτές και ποια συναισθήματα σας δημιουργούνται στη σκέψη της κάθε μιας ξεχωριστά;

Η Κωνσταντινούπολη είναι η πατρίδα μου. Γεννήθηκα κι έζησα τα πρώτα 28 χρόνια της ζωής μου εκεί. Τώρα πια ταξιδεύω πολύ και περνάω λίγο χρόνο στην πόλη. Όταν είμαι μακριά, πάντα μου λείπει. Αυτή η νοσταλγία για την Κωνσταντινούπολη είναι πηγή έμπνευσης για ιστορίες. Οι ΗΠΑ μου δίδαξαν την ελευθερία. Μεγαλώνοντας στην Τουρκία, ήμουν καταπεσμένη. Είχα μάθει να υπάρχουν παντού κανόνες και κανονισμοί. Στις ΗΠΑ συνειδητοποίησα πόσο με είχε καταπιέσει η κοινωνία στην οποία ανήκα. Και μόλο που εγώ θεωρούσα πως ήμουν μια μοντέρνα, ελεύθερη γυναίκα, τα χρόνια που έζησα στην Αμερική έπρεπε να αντιμετωπίσω τους εσωτερικούς περιορισμούς μου σχετικά με τη δημιουργία, την ειλικρίνεια και την αυτοπεποίθηση. Τώρα που ζω στην Ελλάδα,ιώθω σαν στο σπίτι μου. Η Ελλάδα, από μια άποψη, είναι ευρωπαϊκή χώρα. Μου αρέσει που οι άνθρωποι εκτιμούν την τέχνη, τον πολιτισμό, τη λογοτεχνία. Από μια άλλη άποψη η Ελλάδα μοιάζει τόσο πολύ με την Τουρκία του παλιού καιρού. Μου αρέσει να τριγυρνάω στα μικρομάγαζα και τα απλά καφεενεδάκια, τους στενούς δρόμους και τα χαριτωμένα σπίτια. Οι άνθρωποι στην Αθήνα δεν είναι παραδομένοι στους τρελούς ρυθμούς ενός πολύ ανταγωνιστικού περιβάλλοντος. Απολαμβάνουν ακόμη τη ζωή. Νιώθω ζωντανή στην Αθήνα.

Η Κωνσταντινούπολη είναι το σημείο αναφοράς σας. Η σκέψη σας, οι ιστορίες σας, η μεγάλη σας αγάπη. Μια πόλη που στέκει στους αιώνες και έχει τόσους και τόσους συμβολισμούς. Αυτά για μας που δεν την ζήσαμε ή απλά την επισκεφθήκαμε. Για σας; Τι αντιπροσωπεύει για σας η Κωνσταντινούπολη;

Είμαι η Κωνσταντινούπολη και η Κωνσταντινούπολη είναι εγώ. Δεν μπορώ να σκεφτώ ούτε ένα κύτταρο του κορμιού μου που να μην έχει επηρεαστεί από αυτή την υπέροχη πόλη. Μεγάλωσα στην Πρίγκηπο. Οι παπούδες μου είχαν ένα σπίτι εκεί. Ως παιδί ήμουν τόσο μαθημένη στην άμεση επαφή με τη θάλασσα! Η Κωνσταντινούπολη είναι μια πόλη των υδάτων. Είναι μια γαλανομάτα καλλονή. Κάθεσαι στο Βόσπορο και τα γαλαζοπράσινα, τουρκουάζ νερά του σου λένε πως τίποτε δεν είναι παντοτινό στη ζωή. Σου λένε πως δεν μπορείς να κατακτήσεις την πόλη, αλλά η πόλη σου κλέβει την καρδιά. Ήμουν 14-15 χρόνων όταν άρχισα να εξερευνώ την πόλη. Ακόμη το κάνω. Παίρνω ένα λεωφορείο και πάω σε μια παλιά γειτονιά, σ' ένα μέρος που κανονικά δεν θα πήγαινα με τους φίλους μου. Η Κωνσταντινούπολη έχει πάντα μια ιστορία να σου πει, αρκεί να ξέρεις πώς να την κοιτάξεις.

Τι νοσταλγείτε από την Κωνσταντινούπολη;

Ω! Είναι τόσα πράγματα που νοσταλγώ! Κι όχι γιατί ζω μακριά. Την επισκέπτομαι τακτικά. Αυτό που μου λείπει είναι η παλιά Κωνσταντινούπολη. Πριν να γεμίσει εμπορικά κέντρα σε κάθε γωνιά. Μου λείπουν τα παλιά, στενά δρομάκια, τα ξύλινα σπίτια από τον καιρό των

Πολίτης του κόσμου. Άνθρωπος που τάσσεται υπέρ της ανάπτυξης δεσμών φιλίας και πολιτισμού μεταξύ των ανθρώπων, των Ελλήνων και των Τούρκων, ιδιαίτερα. Η Δάφνη Σούμαν γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Κωνσταντινούπολη, ταξίδεψε σε πολλά μέρη του κόσμου και ζει πλέον μόνιμα στην Ελλάδα με τον Έλληνα σύζυγό της. «Να μην θρηνήσουμε ξανά τραγωδίες», είναι το κύριο θέμα των βιβλίων της, αλλά και το πιστεύω της και για αυτό εργάζεται: Την ανάπτυξη δεσμών φιλίας και πολιτισμού ανάμεσα στην Τουρκία και την Ελλάδα.

Οθωμανών, μου λείπουν οι γριές Ελληνίδες που κάθονταν για γλυκό και πορτοκαλάδα στα ζαχαροπλαστεία του Πέραν. Μου λείπουν τα πράσινα δάση στα βόρεια, που καταστρέφονται τώρα. Μου λείπουν οι γάτες, οι σκύλοι και οι γλάροι. Μου λείπει το να μοιράζομαι την πόλη και τους δρόμους με τα ζώα.

Και τι αντιπροσωπεύει για σας η Αθήνα;

Στην Αθήνα νιώθω άνετα και εμπνεόμε. Μου θυμίζει την παλιά Κωνσταντινούπολη. Οι άνθρωποι είναι ευγενικοί και σε χαιρετάνε με χαμόγελο. Μου αρέσει να είμαι γυναίκα στην Αθήνα. Μπορώ να περπατάω και να είμαι περήφανη για τη θηλυκότητά μου. Κανείς δεν θεωρεί ντροπή το να δείχνω την ομορφιά μου. Απλώς εκτιμούν την ομορφιά. Νιώθω ελεύθερη στην Αθήνα. Μου αρέσουν τα μικρά καφεενεδάκια. Μου αρέσει να γράφω εκτός σπιτιού. Γι' αυτό παίρνω το ποδήλατό μου και πηγαίνω στην Καλλιδρομίου ή στο Κουκάκι και βυθίζομαι στην ιστορία μου σε μια όμορφη, ήσυχη γωνιά. Με εμπνέει να έχω γύρω μου ανθρώπους που εκτιμούν την τέχνη και τη λογοτεχνία. Στην Αθήνα αυτό το νιώθω τον περισσότερο καιρό.

Κοινωνιολόγος, καθηγήτρια γιόγκα, συγγραφέας. Ποιο είναι για σας πιο αντιπροσωπευτικό;

Όλα, νομίζω. Δεν μπορώ να ξεχωρίσω το ένα από το άλλο. Χρησιμοποιώ την κοινωνιολογία στα μαθήματα γιόγκα. Προσπαθώ να μάθω στους Τούρκους την ατομικότητα. Γενικά, αυτό κάνει η γιόγκα, αλλά ειδικότερα στην περίπτωση της Τουρκίας το κοινωνιολογικό μου υπόβαθρο με βοηθά να δω ότι για αιώνες οι άνθρωποι καταπιέζονταν από τους μηχανισμούς της εξουσίας. Δεν τους επιτρέπεται ποτέ να αναπτύξουν ατομικότητα, να γίνουν αυτόνομοι υπέρχει με ξεχωριστό χαρακτήρα και επιθυμίες ο καθένας. Ακόμη έτσι

είναι τα πράγματα. Η θητεία μου στη φιλοσοφία της γιόγκα από την άλλη με βοηθάει να καταλάβω το κοινό, συμπαντικό στοιχείο μέσα σε κάθε ανθρώπινη ύπαρξη. Αυτό είναι ένα καλό εργαλείο όταν δημιουργώ τους χαρακτήρες στις ιστορίες μου. Η γιόγκα σε βοηθάει επίσης στο να αναπτύξεις την ικανότητά σου να βλέπεις μέσα σου, να εξερευνάς τον ίδιο τον εαυτό σου, τα μοτίβα της ίδιας σου της σκέψης. Αυτό το εργαλείο, η ενδοσκοπήση, είναι ένα στοιχείο-κλειδί όταν γράφεις ένα μυθιστόρημα. Αν δεν μπορείς να βρω την πηγή έμπνευσης μέσα μου, τότε δεν μπορώ να την βρω πουθενά έξω από μένα.

Η λογοτεχνία μπορεί να δώσει απαντήσεις σε ερωτήματα της ζωής;

Νομίζω πως ο σκοπός της λογοτεχνίας είναι να απαντήσει στο ερώτημα πώς είμαι, τι κάνω σε αυτή τη ζωή, ποιος είναι ο προορισμός μου, ποιο είναι το νόημα, υπάρχει νόημα; Δίνει τελικά απαντήσεις σ' αυτά τα ερωτήματα η λογοτεχνία; Δεν ξέρω, αλλά τουλάχιστον μας κάνει να σκεφτούμε πάνω σ' αυτά.

Γεννηθήκατε το 1974, όταν στην Κύπρο εισέβαλε η Τουρκία. Τι γνωρίζετε για τα γεγονότα αυτά;

Γεννήθηκα το 1974 στην Κωνσταντινούπολη. Δεν θυμάμαι, φυσικά, τίποτε, αλλά μεγάλωσα ακούγοντας ιστορίες για το πόσο φοβούνταν η μητέρα μου και οι θείες μου μήπως τις βομβαρδίσουν τα ελληνικά μαχητικά αεροσκάφη και πως τις νύχτες έκαναν συσκότιση με μπλε χαρτί στα παράθυρα. Ο πατέρας μου έκανε τη θητεία του εκείνο τον καιρό, αλλά ευτυχώς ήταν στην Άγκυρα και δεν πήγε ποτέ στην Κύπρο. Μέχρι να γνωρίσω τον Έλληνα σύζυγό μου δεν είχα σκεφτεί ποτέ την Κύπρο. Δεν είχα περιέργεια για το τι πραγματικά συνέβη στην Κύπρο. Αδασώς, δεχόμουν την επίσημη τουρκική εκδοχή ως

Ως άνθρωποι υποφέρουμε με τον ίδιο τρόπο

«Κόκκινο καλοκαίρι», «Η σιωπή της Σεχραζάτ» είναι τα δύο σας βιβλία, τα οποία σας έφεραν και στην Κύπρο. Τι θέλετε να αναδείξετε μέσα από τα βιβλία σας;

Θέλω να τονίσω το πόσο κοινή για όλους τους ανθρώπους είναι η εμπειρία της ύπαρξης. Ως άνθρωποι, αγαπάμε και υποφέρουμε με τον ίδιο τρόπο. Θέλω να δώσω έμφαση σ' αυτό. Οι εθνικές, οι θρησκευτικές μας ταυτότητες δεν είναι τίποτε άλλο από ψεύτικες ταμπέλες. Ψάχνω την αλήθεια. Πώς είμαι πραγματικά; Αν μου έλεγαν σήμερα, όχι, δεν είσαι Τουρκάλα αλλά Αρμένισσα ή Ελληνίδα ή Κινέζα, η διαφορά θα είχε αυτό για τη ζωή μου; Καμιά! Θα ήμουν και πάλι ο εαυτός μου. Είμαι ίδια με όλες τις ανθρώπινες υπάρξεις στην ουσία μου. Αυτό θέλω να πω στον κόσμο μέσα από τα γραπτά μου.

Τι σας εμπνέει;

Η καλή λογοτεχνία, η ποίηση, ο μουσικισμός, τα ταξίδια, ο χρόνος που περνάω μόνη με τον εαυτό μου και βέβαια η γιόγκα.

Ζείτε μόνιμα στην Αθήνα, είστε παντρεμένη με Έλληνα και όπως έχω διαβάσει, μαζί εργάζεστε για την ανάπτυξη δεσμών φιλίας και πολιτισμού μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Πώς το επιτυγχάνετε αυτό;

Ξεκινάμε από εμάς τους ίδιους. Επανεξετάζουμε τακτικά αυτό που μας έμαθαν ως «πραγματικότητα» ή «ιστορία». Δεν μένουμε γατζωμένοι στις απόψεις μας ο ένας για τον άλλον ως Τούρκοι ή Έλληνες. Αυτή είναι η αρχή. Από τη στιγμή που ξεπερνάς ό,τι έχεις μάθει και αφήνεις πίσω σου τις προκαταλήψεις που έχουμε ο ένας για τον άλλον, μπορείς να δεις τους ανθρώπους γύρω σου με φρέσκια ματιά και να διακρίνεις το καλό σε κάθε ανθρώπινη ύπαρξη. Αυτό προσπαθούμε να μεταφέρουμε στον κόσμο με το να δίνουμε οι ίδιοι το παράδειγμα.

αλήθεια. Μόνο αφότου γνώρισα τον σύζυγό μου και άκουσα την ιστορία της Κύπρου από την ελληνική πλευρά συνειδητοποίησα ότι αυτό που εγώ ήξερα ως «Ειρηνευτική Επιχείρηση στην Κύπρο» ήταν μια επίσημη και κανονική εισβολή του τουρκικού στρατού σε μια κυρίαρχη χώρα. Αργότερα έκανα πολλή έρευνα και μπόρεσα να κατανοήσω τον πόνο του νησιού -τόσο των Τουρκοκυπρίων όσο και των Ελληνοκυπρίων.

Και ως πολίτης και ως συγγραφέας, θέλετε να στείλετε το μήνυμα πως πρέπει να εστιάζουμε σε αυτά που μας ενώνουν και όχι σε αυτά που μας χωρίζουν. Πιστεύετε ότι οι κοινωνίες -Τουρκίας, Ελλάδας, Κύπρου- είναι έτοιμες γι' αυτό το βήμα;

Οι άνθρωποι είναι πάντα έτοιμοι γι' αυτό το βήμα. Όταν μιλάω στους ανθρώπους στην Αθήνα και την Κύπρο και τους λέω ότι είμαι Τουρκάλα, πάντα έχουν να πουν μια συγκινητική ιστορία για τους παλιούς Τούρκους γείτονές τους. Ίδιες ιστορίες ακούω κι από την τουρκική πλευρά -όποτε λέω στους ανθρώπους ότι ζω στην Ελλάδα, ανασύρουν κάποια μνήμη από τις μέρες που Έλληνες και Τούρκοι μοιράζονταν την πόλη, την αγορά. Όταν μιλάω με τους ανθρώπους, ένα θέμα είναι κοινό: η απώλεια. Οι άνθρωποι έχασαν τους φίλους, τους γείτονες, τους εραστές τους. Έχασαν τον πολύγλωσσο, πολυπολιτισμικό τρόπο ζωής τους. Η απώλεια είναι πολύ πρόσφατη και οι άνθρωποι είναι με το παραπάνω έτοιμοι να έρθουν κοντά και να κάνουν πράγματα για την επαναπροσέγγιση.